

CARNAVAL TOT L'ANY
Isidor Cònsul

Joan Brossa, *Alfabet desbaratat*. Editorial Empúries. Barcelona, 1998

Les magarrufes editorials anuncien el llibre com un aplec de textos narratius (**proses poètiques, narratives, autobiogràfiques...**), però tractant-se de Brossa, i com succeeix, també, en el cas de Foix, les proses són vedets de transformisme enjogassat que se li capgiren en poesia des de la primera alenada. És debades presentar-lo com a prosista, i *Alfabet desbaratat*, com les foixanes *Cròniques de l'ultrason*, són una mostra més de la singular manera de fer, i d'entendre la poesia, per part de Joan Brossa.

Per a definir amb un cop de síntesi la complexitat d'aquest món literari, tenen encara la seva validesa les conclusions de Glòria Bordons a l'estudi *Introducció a la poesia de Joan Brossa* (1988). Hi explica que el sentit profund de la seva literatura es troba a l'encaix d'aquestes quatre coordenades: un procés continuat d'investigació formal; el convenciment que l'art no té límits ni fronteres; un essencial esperit de recerca i de compromís social, i, finalment, la manipulació lúdica de la realitat. Posats un al costat de l'altre, semblen aspectes discernibles, però en la seva mateixa diversitat remetent a un món insòlit, a l'univers d'una aventura literària peculiar, difícil d'analitzar des d'esquemes convencionals. Com pot passar-li al lector ingenu que s'encari al repertori bibliogràfic brossià i veure que els títols ragen a dotzenes dins d'un conjunt que supera folgadamente les dues-centes obres de poesia. Perquè la primera premissa en el cas de Brossa és adonar-se que el concepte de poema ho abasta tot i que la seva obra inclou poemes escènics i altres de visuals, poemes objecte que fan costat a sonets, odes, romanços i sextines convencionals, més el gruix que anomena poemes quotidians i, com en aquest cas, les proses poètiques d'*Alfabet desbaratat*. D'aquest mateix volum, la *Prosa egipciana*, que és potser la més narrativa i llampanant, hi ha una escena curiosa que em penso que pot contribuir a il·luminar el lirisme ocult del magma. El poeta es presenta baixant de les golfes i troba **Jordi Coca assegut damunt un cove posat a l'inrevés (...)**, parlen d'art i de literatura, es posen d'acord en alguns punts però no pas en tots i, parlant de novel·les, li diu que sempre **els trobo a faltar un element líric, no sé, podien ser com una òpera sense la música**, que, a més d'una paradoxa, sembla una immensa *boutade*.

DAU AL SET

En el seu conjunt, la literatura de Brossa es presenta com una trajectòria militant d'actualització avantguardista i l'esforç d'una poètica en evolució constant. D'entrada, la seva obra florí somoguda per un doble impacte dadaista i surrealista, i aquest mateix fou

l'esperit literari que va conduir-lo a captar-se com una de les ànimes de l'aventura de Dau al Set. Més de la meitat dels papers d'*Alfabet desbaratat* són escrits entre 1948 i 1950, i representen, doncs, el moment més clar d'una aposta de postavantguarda com fou el grup i la revista Dau al Set, amb la suma dels Cuixart, Tàpies, Tharrats, Ponç, Arnau Puig i el mateix Brossa. A aquest nus s'insereix de manera clara un dels textos del volum titulat, justament, *Dau al set*. Fou escrit per a publicar-se en un número de la revista que no va sortir i té el traç, i l'evidència, d'un text amb intenció fundacional. Només cal veure el to d'anunciació i els detalls cabalístics d'una data amb quatre nous: **I s'esdevingué que l'any mil nou-cents quaranta nou, en el mes novè, a nou del mes ...** A la vegada, és un text aclofat en allò que potser fou l'epifania del grup, amb una roda iniciada per Modest Cuixart: **Joan Brossa, aquí us porto aquest *Dau al Set* que he fet, per tal que prengueu la cura d'escriure'n el text, fent constar tot el que us diré. Heus aquí: aneu a veure en Ponç i en Tàpies i, sense dir-los per a quin fi, els encarregareu de decorar una carta de joc cadascun, cartes que enganxareu vós, al vostre antull, l'una sobre l'altra sota d'aquest *Dau al Set* meu; ben bé al vostre antull. A més, escriureu també quatre mots per a la pàgina tercera com si jo mateix els hagués dibuixats, o sigui com si s'alimentessin de sofre.**

UNA POETICA DE L'IL·LUSIONISME

Alfabet desbaratat funciona, com tot Brossa en general, com una aposta literària presidida pel joc, el risc i la transformació. Tres dels sis apartats duen una referència de carnaval en el títol: *Proses de carnaval* (1949), *Carnaval escampat* (1950) i *Tríptic carnavalesc* (1966), i la recurrència sembla prou clara per a situar-nos en un altra de les perspectives que il·luminen aquest univers: la renovació i el transformisme. És a dir, considerar Brossa com un il·lusionista del text, un prestidigitador de la paraula i un mag de la poesia en el circ de la vida. Per la mateixa regla de tres, penetrar els components lúdics de l'obra implica adaptar la literatura al joc de mans i adonar-se que no és gens gratuïta la devoció que sent per la gràcia transformista de l'actor Frégoli, ni la seva admiració davant dels jocs, les sorpreses lúdiques i la fantasia que pot encabir una botiga com *El rei de la màgia*. Al primer text de *Proses de carnaval*, Brossa parla d'un il·lusionista de Badalona que va tenir una certa anomenada en els anys de la postguerra, Li Xang de nom artístic. Ja d'entrada s'hi adreça, sense embuts, **del fons estant de l'enorme via poètica de l'il·lusionisme**. Perquè parlem, en darrer terme, d'una visió del món on tot l'any es carnaval i el poema potser no és altra cosa que una il·lusió que ens peta a les mans i se'ns vesteix i canvia amb màgiques habilitats de transformista. (Isidor Cònsul)